

ljudske poezije. Ljudsko poezijo je v literarnozgodovinsko obravnavo vpletel šele Arne Novák, o problemu, kako umetne pesmi postanejo ljudske, je napisal knjigo Bedřich Václavek. Več knjig s tega področja je napisal Horák, tako n. pr. sintetičen oris *Národopis československý* (v enciklopediji Československá vlastivěda, II. zv., 1935), *Český Honza* 1940, *České pohádky* 1944 in izbor slovaške ljudske poezije pod naslovom *Výbor zo slovenskej poezie ľudovej* (1923, 1927). Narodopisje je drugo glavno Horákovo področje. Gori citirana knjiga prinaša iz češke ljudske poezije izbor, ki kaže način in barvo ljudskega humorja in satire, nato sledi urednikova študija (str. 171—196) ter znanstvene opombe. Horák analizira v njej vsebinske in formalne elemente te vrste ljudske poezije in ji ugotavlja tudi zgodovinske korenine.

Posebno skupino med najnovejšimi češkimi literarnozgodovinskimi deli tvorijo knjige Bedřicha Václavka, a o njih bi bilo treba govoriti posebej.

Viktor Smolej

DRUŠTVENI VESTNIK

LETOPIS SLAVISTIČNEGA DRUŠTVA

od 5. do 11. poslovne dobe.*

V peti poslovni dobi (24. IV. 1938—23. IV. 1939) je odboru, ki mu je nače loval dr. M. Rupel, in posebnemu uredniškemu odboru uspelo izdati prvi letnik društvenega glasila Slovenski jezik, časopis za jezikoslovje in literarno zgodovino, ki je odslej redno izhajal vse do okupacije (4 letniki). Društvo je priredilo 3 javna predavanja in 5 študijskih sestankov, sodelovalo je pri sestavi učbenikov, nadaljevalo boj zoper monopolizacijo šolskih knjig ter dalo na razpolago predavatelje za učiteljske počitniške tečaje. Stanje članstva je ostalo nespremenjeno (1 častni, 4 podporni in 141 rednih), tudi knjižnica se ni povečala.

V šesti poslovni dobi (23. IV. 1939—20. V. 1940) je odbor pod predsedstvom univ. prof. dr. Franceta Kidriča začel zbirati gradivo za krajevni slovar, priredil je plenarni sestanek članstva v Celju, 1 javno predavanje in 2 študijska sestanka, izvršil priprave za postavitve spomenika dr. I. Prijatelju in pomagal pripravljati mednarodni slavistični kongres v Beogradu. Stanje članstva je ostalo v glavnem isto, knjižnica pa se je nekoliko povečala z zamenjavo za Slovenski jezik.

Sedmo poslovno dobo (20. V. 1940—5. X. 1941) so ovirali usodni dogodki v letu 1941. Odbor, ki mu je spočetka načeloval univ. prof. dr. Fran Ramovš, nato pa ravnatelj dr. Anton Breznik, je izvršil naslednje naloge: povečal je zbirko gradiva za Slovenski krajevni slovar (ok. 15.000 listkov), dal po končanem natečaju izdelati spomenik dr. I. Prijatelju, pripravil nov učni načrt ter priredil 1 javno ter več internih članskih predavanj. Tik pred obnim zborom je prišla okupacija, zato je SD javno društveno delo ustavilo in začelo izvajati zapovedani kulturni molk. Odbor je še poskrbel, da so bili društveni arhiv, slovarsko gradivo, knjižnica in knjižna zalogla varno spravljene. Mimo vednosti odbora je mestna občina ljubljanska brez slovesnosti odkrila v juliju 1941 spomenik dr. I. Prijatelju pred palačo Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Okupatorji so zasekali v vrste članstva strašne rane. Kot talci so padli člani: prof. Vinko Košak, vladni svetnik dr. Fran Vidic, prof. Tone Sifrer, prof. Joža Ster in prof. Jože Schweiger; v taboriščih in ječah sta

* Pregled o društvenem delu od ustanovitve do 4. rednega občnega zbora glej v glasilu Slavističnega društva: Slovenski jezik I (1938), 193—197.

umrla člana: bibliotekar dr. Avgust Pirjevec in publicist Ivo Grahor; prof. Bojan Kraigher in prof. Franc Šipic sta padla kot borca NOV; bolj ali manj za posledicami okupacije so umrli člani: predsednik SD ravnatelj dr. Anton Breznik, univ. prof. dr. Fran Ilešič, prof. Alojz Turk, prof. dr. A. Merhar-S. Sardenko, prof. Andro Kuljiš in prof. Fran Trdan; nasilne smrti so umrli še naslednji slavisti: bibliotekar dr. Avgust Žigon, prof. Vida Janežič in prof. Fran Šeško. Po drugi strani pa je cela vrsta članov aktivno sodelovala v NOB, mnogi so trpeli po ječah, koncentracijskih taboriščih in v izgnanstvu.

Po zmagi nad fašizmom in po osvoboditvi je SD takoj začelo zbirati raztresene člane in prikrajati delovni načrt novi stvarnosti. Društvena pravila je nova oblast potrdila 21. sept. 1945 in sklican je bil 7. redni občni zbor (5. X. 1945). Društvo se je oddolžilo spominu padlih in umrlih članov, rešilo arhiv, knjižnico, knjižno zalogo in gradivo za krajevni slovar ter si začrtalo delovne smernice. Stanje članstva je bilo: 2 častna, 4 podporni in 129 rednih.

Osmo poslovna doba (5. X. 1945—18. IV. 1946) je veljala predvsem reorganizaciji društva in ideološki preusmeritvi članstva. Odboru je predsedoval univ. prof. dr. Anton Ocvirk. SD je priredilo 1 javno predavanje in serijo članskih sestankov. Člani so se z vnemo lotili zbiranja gradiva za nove učbenike, organizacije izdaje slovenskih klasikov, organizirali so tečaj ruskega jezika za učitelje srednjih šol, sodelovali pri zbiranju gradiva za slovarje in pravopis, sprožili vprašanje lektorata za opisno slovnico slovenskega knjižnega jezika na univerzi in povezovali svoje delo s sindikati. Število članov se je dvignilo: 2 častna, 5 ustanovnih in 235 rednih.

V deveti poslovni dobi (18. IV. 1946—21. V. 1947) pod predsedstvom dr. A. Ocvirka so člani pomagali pri izdaji slovenskih klasikov in zbirke Klasje. Skupno s sindikatom je SD priredilo vrsto študijskih sestankov, na katerih se je pretresala slovenska literarna zgodovina pod novimi znanstvenimi vidiki. Dalje so člani zbirali in uredili Slovenske čitanke (1—4), sodelovali na študijskem tečaju za neslaviste v Celju, izdali novo Slovensko slovnico, pomagali pri sestavi učnih načrtov in priredili jezikoslovna in literarnozgodovinska predavanja pri radiu. Odbor je tudi sklenil obnoviti strokovno glasilo. Stanje članstva se ni spremenilo.

V deseti poslovni dobi (31. V. 1947—29. V. 1948) si je odbor naložil naslednje naloge: podpreti izdajo novega pravopisa, sodelovati pri zbiranju gradiva za slovarje, pomagati pri izpopolnitvi raznih terminologij, oživiti revijo, pospešiti izdajo klasikov in razširiti izdajo zbirke Klasje, nadaljevati izdajo učbenikov, sodelovati s Slovensko akademijo znanosti in umetnosti, z Društvom za kulturno sodelovanje s SZ in sindikati. Od teh nalog je odbor pod predsedstvom prof. dr. Marje Boršnikove uresničil vse: izdal je prvi dvojni snopič Slavistične revije, sodeloval pri tečaju za neslaviste v Kranju in priredil pri tej priliki plenarni članski sestanek, združen z izletom, organiziral je izpisovanje časopisov za bibliografijo in poskrbel za nego jezika (predavanja urednikom glavnih dnevnikov in radia, jezikovni pogovori). Stanje članstva je ostalo nespremenjeno, knjižnica pa se je povečala (20 revij in 85 knjig).

Alfonz Gspan

Deseti redni občni zbor je bil 29. maja 1948. Iz poročila predsednice društva dr. Marje Boršnikove je razvidno, da je bilo SD takoj po osvoboditvi v težkih razmerah. Nastale so velike nove potrebe: ureditev pravopisa, nova izdaja slovarja in slovnice, jezikovna posvetovalnica, znanstvena revija za slovenski jezik in literarno zgodovino, čitanke, sistematična izdaja izbranih del klasikov in šolski literarnozgodovinski priročnik. Pri vsem tem naj bi sodelovali slavisti in obdelali snov z novih vidikov. Slovar oskrbuje AZU, slovnico pa je medtem že izdala DZ v okviru ministrstva za prosveto LRS. Povečala se je potreba po povezavi vseh slavistov med seboj. Odbor je stalno sodeloval pri srednješolskih učnih načrtih. Lani je bil sklican drugi plenarni sestanek na slavističnem tečaju v Kranju. Poleg srednješolskih problemov je obravnaval

tudi vprašanja organizacije dela za slovensko bibliografijo in Slavistično revijo. V načrtu je bilo sklicevanje rednih članskih sestankov, ki naj bi se začeli z jubilejno proslavo pesnika Otona Župančiča. Na sestankih naj bi vsak strokovnjak nakazal tezo in probleme v zvezi s posameznimi pisatelji in literarnimi tokovi dobe. Da se naša predvojna literarna zgodovina ni povzpela do obširnejših sintez, marveč se vbadala v veliki meri z drobnogledim historizmom, je bilo v precejšni meri krivo enostransko pojmovanje nalog in ciljev literarne zgodovine. Danes ne sme biti več važna oseba, marveč stvar, ki ji vsi služimo.

Tajnik Alfonz Gspan je poročal o notranjem delu upravnega odbora v deseti poslovni dobi: bilo je pet rednih sej, 21. januarja 1948 izredni občni zbor v počastitev jubileja pesnika Otona Župančiča, ki je bil za svojo sedemdesetletnico izvoljen za častnega člana društva ter mu je bila izročena društvena diploma. V središču odborovega prizadevanja in uredniškega odbora je bila uresničitev revije. Prirejanje članskih sestankov ni uspelo z izjemo plenarnega sestanka dne 13. julija 1948 ob počitniškem tečaju za slaviste v Kranju. Drugi članski sestanek, na katerem naj bi govoril Oton Župančič o nekaterih napakah današnje knjižne slovenščine, je moral odpasti zaradi pesnikove obolevnosti. Svojemu častnemu članu in prvemu društvenemu predsedniku profesorju dr. Rajku Nahtigalu je SD za njegov sedemdesetletni jubilej naročilo pri slikarju Božidarju Jakcu portret. Nekateri člani so se odzvali prošnji raznih ustanov, da vadijo njihovo članstvo v knjižni slovenščini, osem tovarišev in tovarišic pa je po načrtu SD pomagalo ekscerpirati naše revije za bibliografijo. Zaloga Slovenskega jezika, kolikor je bilo še kompletnih serij, in Prijateljeve Borbe se je prodala Državni založbi Slovenije za 26.900 din za kritje računov novega društvenega glasila SR. Po številkah iz prejšnje poslovne dobe je bilo 243 članov, in sicer 3 častni, 5 ustanovnih in 235 rednih.

Društvena knjižnica je bila z učiteljiščá prenesena v prostore seminarja za komparativno literaturo v NUK. Podporni član prof. Ivan Polovič je daroval 69 strokovnih knjig.

Poročilo o gradivu za slovarček krajevnih imen je napisal njega zbiralec in urejevalec prof. J. Solar. Izdaja takega slovarčka bo postala aktualna zlasti po izidu novega pravopisa, iz katerega so izločena vsa domača krajevna imena prav zaradi tega slovarja. Primerno in najbolj smotrno bi bilo, da doslej nabrano gradivo prevzame Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani, dokončno redakcijsko delo za čimprejšnjo knjižno izdajo pa naj sporazumno z odborom in članstvom Slavističnega društva izvrši pravopisni odbor Akademije, da se bo rokopolis prihodnje leto (1949) v glavnem zaključil ter pripravi za tisk.

Na predlog prof. F. Tominca in dr. A. Slodnjaka je bil za poslovno leto 1948/49 soglasno izvoljen nov društveni odbor, ki se je konstituiral takole: predsednik dr. Marja Boršnik, podpredsednik dr. Anton Ocvirk, tajnik I. Alfonz Gspan, tajnik II. Zvonko A. Bizjak, blagajnik dr. Franc Tomšič, knjižničar dr. Lino Legiša, odbornika Boris Merhar in Jože Mahnič, preglednika dr. Anton Bajec in dr. Mirko Rupel.

Z. A. B.